

**THE MACEDONIAN AND THE ALBANIAN LANGUAGE IN INTERNET
COMMUNICATION AMONG THE YOUNG POPULATION**

Marina SPASOVSKA

University of Tetova, Faculty of Philology, Macedonian Language and Literature
marina.spasovska@unite.edu.mk

Marina DANILOVSKA

University of Tetova, Faculty of Philology, Macedonian Language and Literature
marina.danilovska@unite.edu.mk

UDC 811.163.3'373.4:004.7

UDC 811.18'373.4:004.7

Professional paper

Abstract

Social networks became inevitable part of the everyday life of the young population in general. That is one of the reasons because of what the young people, as constant users of the internet, even if they are in direct contact, instead of talking about certain topics, they are obsessed with their virtual communication. On the other hand, this way of communication results with appearance of new words and phrases which come from the English language, which violate the everyday speech of the young population and with it the standard norms of both of the languages.

Because of these reasons, our interest in this paperwork will be directed towards the influence of the social networks upon the creation of new language forms in Macedonian and in Albanian language, in spoken and in written form, and we will also ask the question if they feel addicted to Internet and if they consider that it draws them apart from the real social bonding in the reality. At the end of this paperwork we will emphasize the positive and the negative influences from the internet communication in our society.

Key words: *Social networks, internet, language, words, phrases.*

Резиме

Социјалните мрежи станаа неминовен дел од секојдневниот живот на младата популација, воопшто. Тоа е и една од причините поради која младите луѓе, како постојани корисници на интернетот, дури и кога непосредно се дружат, наместо да разговараат за одредени теми, се опседнати со виртуелната комуникација. Од друга страна, пак, ваквиот начин на комуникација резултира со појава на нови зборови и фрази кои потекнуваат од англискиот јазик, кои го нарушуваат секојдневниот говор на младата популација, а со самото тоа и стандарднојазичните норми на двата јазика.

Токму затоа нашиот интерес во трудот ќе биде насочен кон влијанието на социјалните мрежи врз создавањето нови јазични форми во македонскиот и во албанскиот јазик, во говорена и во пишувана форма, а ќе го поставиме и прашањето дали се чувствуваат зависни од интернет и дали сметаат дека тој ги оддалечува од вистинското дружење во реалноста. На крајот на трудот ќе ги истакнеме позитивните и негативните влијанија од интернет комуникацијата во нашето општество.

Клучни зборови: *Социјални мрежи, интернет, јазик, зборови, фрази.*

Глобализацијата и брзата интернет-комуникација го наметнале своето влијание и врз јазичниот израз на младата популација. Усвојувањето на голем број англизми се јавува и поради брзиот трансфер на информации на англиски јазик. Всушност, социјалните мрежи создаваат еден глобален интернет-јазик со којшто комуницираат младите од целиот свет. Интернетот и интернет-комуникацијата влијаат и врз процесот на зборообразувањето во македонскиот и во албанскиот јазик. Се појавуваат нови зборови и фрази кои навлегуваат во двата јазика и стануваат дел од комуникацијата на младите.

Пофреквентна е лексиката од областа на информатичката технологија, како што се зборовите: access - пристап, account - сметка, adapter - приспособувач, back up - осигурува, bug - грешка, chat - разговара, screenshot-екранска слика, description - опис, check - проверка, confirm - потврди!, connect - поврзи!, download - симни, cut - отсеци!, delete - избриши!, desktop - работна површина, e-mail - е-пошта, event - настан, file - датотека, folder - папка, game - игра, homepage - почетна страница, level - ниво, laptop - пренослив компјутер, notification - известување, offline - исклучен, online - вклучен, protect - заштити!, save - зачувај!, select - избери! и др.

Во македонскиот јазик се забележува и формирање на глаголски деривати со суфиксот -ира, како што се: акаунтира, аплицира, блокира, логира, чекира, маргинализира, конектира, данлодира и др., но и со суфиксот –ува: лајкува, чатува, шерува, френдува и сл. На веќе формираните деривати може да се додадат и префиксите: де-, дис-, из-, од-, пре-, ре-, па ќе добиеме: **деблокира**, **одлогира**, **прелогира**, **дисконектира**, **рестартира** и др. Додавките кои ги добиваат во говорена и во пишана форма го олеснуваат нивното одомаќинување во македонскиот и во албанскиот јазик. (Ја шернала, ја аднала, се чекирал, се одлогирав, го атачирав документот....).

Лексиката во неформалната интернет-комуникација од зборообразувачки аспект: онјалн, офлајн, респект, кис-че, саншајн, снопчет, смајли, стејц, тренд, тунајт, фер-плеј, фидбек, хејтер, шопинг и др.

Во продолжение ќе се обидеме да направиме преглед на пофреквентните скратеници што се употребуваат и кај родените говорители на македонскиот и кај родените говорители на албанскиот јазик, а кои потекнуваат од англискиот јазик, при што ќе ги организираме во три категории:

- Скратеници добиени од првите почетни букви на секој збор од фразата: Omg (Oh my God), AMA(Ask me anything), tmnb (to the moon and back), BFF (Best friend) Gm (Good morning), Gn (Good night), thnx (thank you), IRL (In real life), ILY (I love you), RIP (Rest in peace), WWT (What I wore today), brb (be right back), nvm (never mind), btw (by the way), Tb (throw back), asap (as soon as possible), Hbd (Happy birghday), TTYL (ttyl – talk to you later), hmu (hit me up), myb (maybe), smth (something), gm (good morning) gn (good night) w/ (with), ootd (outfit of the day) и др.;

- Скратени зборови (акроними¹): Prob/ Prb (problem), sis (sister), bro (brother), ss (screenshat), fb (facebook), insta (instagram), mess (messenger), pls (please), rly (realy), sup (supper), bby (baby) и др;

- Скратеници во кои има комбинација од букви и број: 4ever (forever), 4you (for you), U2 (you too), 2be (to be), L4L (like for like).

Анализирајќи го јазикот на младите родени говорители на македонскиот јазик, забележавме дека тие, во меѓусебното неформално комуницирање преку социјалните мрежи, покрај англиските, користат и македонски скратеници, но, за жал, речиси без исклучок, се пишуваат со латинично писмо:

---

¹ **Акроними** се кратенки составени од првите букви од некоја фраза или име.

- Скратеници добиени од првите почетни букви на секој збор од фразата: Sp (што правиш?), Ks (Како си?), Nz (Не знам), Nz m (Не ме замарај), Bdch (Бог да чува), Nmg (не можам), Vr (вистина и предизвик) и др.;

- Скратени зборови (акроними): msm (мислам), Ajd/Ae (ајде!), Сек (чекај!), mhm (да!), mn (многу), Zdr(здраво/чао!), Zb (Зборувај!), Znm (Знам), izg (изгледа), dr (друго), rod (роденден), Zsh (зошто?), slob (слободно), db (добро), odg (одговори) и др.;

- Скратеници во кои има комбинација од букви и број: Мартин4е, Тањ4е, 5ровска, 5ар...

Ситуацијата е иста и кај младите родени говорители на албанскиот јазик, коишто при меѓусебната интернет-комуникација ги употребуваат следниве скратеници:

- Скратеници добиени од првите почетни букви на секој збор од фразата: sps (s`kapërse), mhb (mëhahetbukë), klm (kalofshmirë), p.sh. (përshebull), përqafort (tëpërqafoy fort), ntm (natën e mirë), tdsh (tëduashumë), pjo (edhepoedhe jo) и др.;

- Скратени зборови (акроними): flm (faleminderit), d.m.th. (domethënë), fq. (faqe), nk (nuk), nsr (nesër), ball (budall), fax (fakultet), op (po), nrm (normal), q (çka?), zmr (zemmër), msg (mesazh), shkr (shkruaj), lex (lexoj), uni (universitet), mhb (muhabet), ktk (kotekot) и др.;

- Скратеници во кои има комбинација од букви и број: 8ovë (Tetovë – Тетово), vër8 (vërtetë - вистина), 3gim (treqim - приказна), 2shim (dyshim - сомневање), 7zënë (shtatzënë - бремена), çka3 (ç katë re? – што има ново?), çpb (çfarëpobën), tkz (tëkamzemër); ndo1x (ndonjëherë - еднаш) и др.

Ќе се согласиме сите дека во последно време во јазичниот израз на младите, без разлика на која националност ù припаѓаат, сè почесто се среќаваат некои хибридни форми добиени како резултат на вметнување англиски зборови и фрази во сопствени реченични конструкции. Па така, сè почесто среќаваме коментари од типот :*А бе остави го, лузер!; Ќе те аднам за пријател.; Јас сум сингл.; Тагни го!; На чат сум; Испрати ми френд риквест; Бу the way кај мене има нешто ново.; Денеска сум happy., Топ си, да знаеш; Ај, bye!; Конечно дојде и твојот birthday; Лу злато! Ни мило/сонце/злато...* или во албанскиот јазик: *Mos u bëj looser!; Open mind njeri.; Tëbëjmë check in.; Ai kishte baby face.; Shumë super.; Shumë nice photo.; Jam happy.; Unë jam single.; Single lady.; Sa sweet.; Ajo kishte berë share foton time.; Ajo punon non stop...*

За жал, ваквите примери се сè почести и на свој начин предупредуваат дека состојбите со двата литературни јазик не одат кон зачувување и унапредување на нивната оригиналност и убавина, туку кон нивно избличување, кон нивно оштетување.

Интернет-комуникацијата преку пораки е унифицирана, се користат скратениците за да се пренесат повеќе информации со помал број зборови, поради економичност во изразот. Можеме да кажеме дека младите користат соодветни кодови за меѓусебно разбирање, односно, покрај веќе посочените скратеници, тие имаат на располагање широка лепеза од симболи или налепници (т.н. стикери), кои им заштедуваат време, а воедно, се и многу интересни. Во продолжение ќе направиме уште една класификација, односно ќе посочиме само дел од ваквите симболи што ги користат младите со цел да изразат некоја своја емоција:

- Симболи за изразување љубов:

- Симболи за изразување лутина, бес:

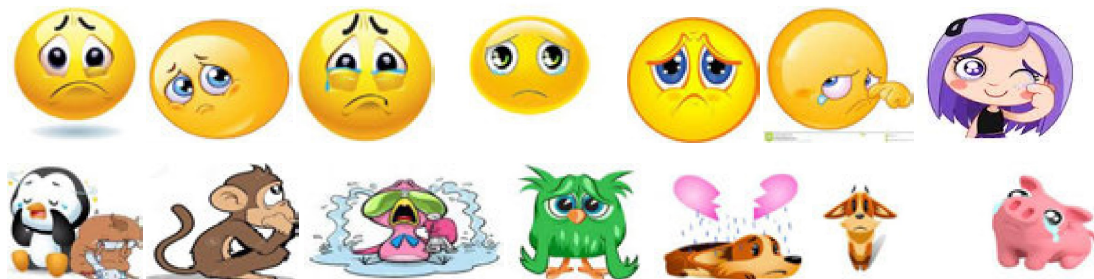
- Символи за изразување чудење:

- Символи за изразување среќа, радост:

- Символи за изразување тага:

- Символи за изразување желба за спиење:

- Символи за изразување глад:

- Символи за изразување срам:

Ваквите симболи, всушност, ја олеснуваат комуникацијата и ја прават поинтересна. Навистина човек се изненадува од разновидниот избор и од богатата креативност на нивните автори. Она што го забележавме при нашето истражување е дека во коментарите што се даваат за некоја фотографија (на фејсбук), покрај симболи со коишто се изразува љубов, пријатно изненадување, восхитување, се пишуваат и унифицирани кратки зборчиња, а тоа е покарактеристично за девојчиња на возраст од 11 до 16 години:

- На македонски јазик (напишани со латинично писмо): edinstveno мое, dusicka slatka, srce najubavo, bebusko, sonce, kukla moja, srce мое, kukla, ljubovce, milo, zlato, srce, sve, мое sve, edinstvenaааа, srcka, preprenajubava, najubava si mi zlatoooo...

- На албански јазик: lochk, allton, zemër, nanush, jetë, shpirt, cuci, beba, buci, yllfare, bukuri, dritë, bota...

Заклучок

Целта на нашето истражување е да покажеме дека глобализацијата и брзата интернет-комуникација го наметнале своето влијание врз јазичниот израз и на младата популација кај нас. Имено, сакавме да посочиме дека во денешно време младите се сè позависни од интернетот, односно од нивното виртуелно дружење, при што се стекнуваат со нови зборови, фрази и конструкции кои свесно или несвесно ги користат во меѓусебното општење.

Секако дека треба да нè загрижува фактот дека на тој начин не се развива нивната јазична свест и тие не се грижат доволно за заштита и негување на мајчиниот јазик. Навистина не сме против употребата на симболите, но сме против извештачените, хибридни реченични конструкции и против виртуелната комуникација која е застапена во толкава голема мера, што речиси го потисна она спонтано, непосредно, корисно и живо комуникаирање меѓу младите.

Користена литература:

ЦАМТОСКА-ЗДРАВКОВСКА Сузана, *Младите во Фејсбук Комуникацијата*, Правен факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип.

<http://eprints.ugd.edu.mk/6687/1/Mladi-facabook%20komunikacija.pdf>

АРИЗАНКОВСКА, Лидија (2016). *Зорообразувањето и интернет-комуникацијата (врз примери од македонскиот јазик)*, Грац.